

Krzysztof Materna

OBSERWATORIUM

Być albo nie

W Państwowej Wyższej Szkole Teatralnej im. Ludwika Solskiego w Krakowie uczył kiedyś wielki erudyta i człowiek niesłychanej kultury prof. Wiesław Gorecki. Starał się przekazać nam maksimum wiedzy o teatrze i jego historii. Znany był również ze swoich słabości fundowanych kolejnym rocznikom przyszłych aktorów. Jednym z jego pomysłów poszerzenia naszej wiedzy była wycieczka do teatrów warszawskich, którą zawsze odbywali studenci drugiego roku. Każdorazowo ukoronowaniem tej wycieczki było spotkanie z ulubionym uczniem prof. Wiesława, Adamem Hanuszkiewiczem. Przebieg tego spotkania dla każdego rocznika był taki sam. Pan Adam zawsze mówił dużo o sobie, Szekspirze, Hamlecie i przecinku. Według Hanuszkiewicza początek monologu Hamleta, słynne „być albo

nie być, oto jest pytanie”, powinno się interpretować, przedstawiając przecinek. Daje to akcent na „być” i w brzmieniu Hanuszkiewiczowskim wygląda tak: „być albo nie, być oto jest pytanie”. Kolejny rocznik wracał do Krakowa przeświadczony o słuszności przedstawienia przecinka.

Szekspir w historii polskiego teatru był tłumaczony przez wielu tłumaczy. Tłumaczyli go: Jerzy S. Sito, Maciej Słomczyński, Stanisław Barańczak, z tego, co pamiętam, to również Wojciech Bogusławski i Adam Mickiewicz. Bardzo różne były to tłumaczenia, co reżyserom i aktorom dawało możliwość zupełnie innych interpretacji. Jeden woli Barańczaka, inny Słomczyńskiego, a jeszcze inny kogoś innego. Sprawa wyboru tłumaczenia zależy od tego, czego chcemy się w Szekspirze doszukać, dlatego tak ważny jest nie tylko tłumacz, ale to, gdzie aktor odczytuje przecinek, a gdzie kropkę.

Chciałem wszystkim zdumionym moją opowieścią przypomnieć, że prezydent Obama mówił w obcym języku i jest rzeczą normalną, że przedostały się do naszego społeczeństwa za pośrednictwem mediów różne tłumaczenia różnych tłumaczy. Tak jak różnie interpretujemy Hamleta, tak różnie możemy interpretować przemówienie prezydenta Stanów Zjednoczonych. Dobrze jest, kiedy każdy wybiera sobie to, co lubi, i to, co chce usłyszeć od tłumacza. **N**